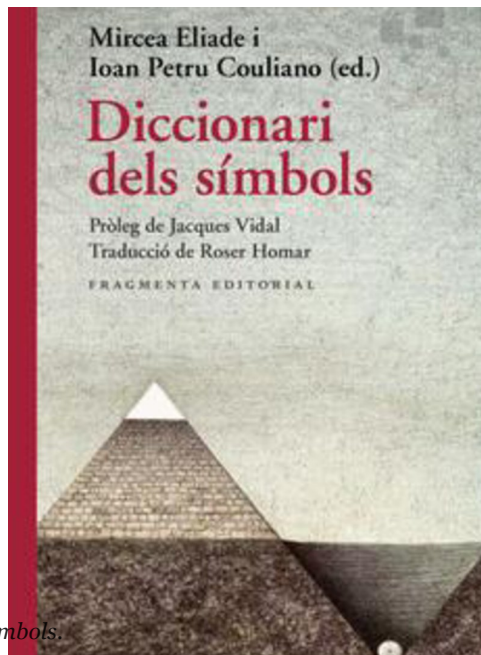

CULTURA BARCELONA - 13 octubre 2022 2.00 h

La creació dels símbols

- Fragmenta presenta el 'Diccionari de símbols' dels romanesos Mircea Eliade i Ioan Petru Couliano, amb un revelador assaig introductor de Jacques Vidal

La creació dels símbols.

DAVID CASTILLO - BARCELONA

Enmig del magma de presentacions, congressos i festivals literaris, la feina dels escriptors, és a dir, dels llibres, sembla que queda en un segon pla. El que hauria de significar un abans i un després a la nostra cultura es pot eclipsar rere la faramalla de la societat literària. No hauria de ser així amb un esdeveniment com és la publicació del *Diccionari de símbols* dels romanesos Mircea Eliade i Ioan Petru Couliano, amb pròleg assaig de Jacques Vidal i traducció de Roser Homar, presentat per Fragmenta.

El *Diccionari de símbols* és una antologia de l'obra cabdal d'Eliade, l'enciclopèdia de les religions, setze volums, que esperem que Fragmenta pugui assumir. Mentrestant, aquest diccionari és una llaminadura perquè cada entrada és una

Vidal: "El símbol és vivificador, genera alè, vida, roman viu pel seu lligam amb una imatge"

Eliade i Couliano no es queden en els escenaris mítics, sinó que ens porten a un àmbit quotidià

peça literària en si. No hem d'oblidar que, paral·lelament a la seva obra assagística, Eliade va ser un narrador extraordinari, comparable amb Anthony Burgess i Graham Greene, també per les ambientacions exòtiques. A la introducció del volum, l'historiador de les religions i capellà Jacques Vidal explica que “partim a la descoberta del símbol i mirem de comprendre'n el missatge”. “Podem dir que l'experiència simbòlica concerneix d'una manera profunda l'ésser humà; li permet obrir-se, contreure una aliança, descobrir el misteri i la contemplació.” Vidal afirma que és, de fet, l'aspecte religiós del símbol, sempre que es consideri el terme religió en el sentit més ampli: “El símbol seria un component religiós de la condició humana que s'uniria a l'essencial.” El que passa és que més enllà del component del mite, Eliade aconsegueix introduir-nos en la màgia de la seva literatura, tan eficaç en les atmosferes, en els clímax. Per exemple, en l'inici de l'entrada *Fada* ens diu: “Segons sembla, del llatí *fata*, que són les Parques, dones sobrenaturals que apareixen al costat del bressol dels nounats per decidir-ne el futur. Les fades convidades al bateig de la Bella Dorment són un ressò d'aquesta creença.” Associant els aspectes religiosos, als quals va dedicar pràcticament tota la seva vida, Eliade suma la seva passió i coneixements de la literatura.

Thank you for watching

Al pròleg Jacques Vidal traça una història del símbol per treure'n interessants conclusions: “El símbol és vivificador, genera alè, vida. El psicòleg C. G. Jung va escriure que tot símbol és, al capdavant, un «cos vivent» que aporta un suplement de vida en favor de l'experiència simbòlica, que al seu torn es troba lligat a un suplement de cos. El símbol roman viu pel seu lligam amb una imatge. Mircea Eliade, a *Man and his symbols (L'home i els seus símbols)*, recorda que «el símbol no funciona en objectes, sinó en imatges». En altres paraules, comencem a obrir els espais de l'existència simbòlica quan les realitats que ens envolten o que hi habiten deixen de ser objectes i esdevenen imatges. En el moment en què despunta l'experiència simbòlica, es produeix el pas de l'objecte a la imatge. ¿Quin és l'avantatge d'una obra dinàmica

com aquesta que començaria amb el pas de l'objecte a la imatge? ¿En quina mesura guanyem vitalitat quan deixem de considerar les realitats externes o internes com a objectes, i comencem a considerar-les imatges? Vet aquí una de les qüestions que Gaston Bachelard va estudiar a fons. Ell ens fa notar que la imatge introdueix un concepte d'unitat i un concepte de totalitat. Això significa que, quan una realitat, considerada com a objecte, passa a copsar-se com a imatge, pren una forma dúctil i dinàmica. L'objecte esdevé, al mateix temps, principi d'unitat i de totalitat. Pot remetre a qualsevol cosa del seu voltant: la imatge resplendeix, l'objecte és fix. Això ha exercit un paper important en la nostra cultura occidental, sobretot durant el període anomenat positivisme, en què l'objecte va esdevenir fixador, refrigerant: va refredar-se. Els objectes dels nostres pensaments suposen, ben entès, un pensament lúcid “—és l'avantatge de la lògica racional—, però també un pensament fred en el projecte determinat per la seva autonomia sintètica.”

Podrien extrapolar la imatge al procés d'una fotografia fins que era revelada al laboratori, on es produïa el miracle de l'aparició de la imatge capturada a l'atzar o per l'habilitat del professional o aficionat. Eliade i Couliano no es queden exclusivament en els escenaris mítics de la història de la humanitat, en les seves creences, religions i supersticions, sinó que ens porten a un àmbit quotidià, que pot donar una altra dimensió a una clau, una cullera o qualsevol altre objecte domèstic. Vidal ens diu que podríem il·lustrar-ho amb la imatge de l'estrella: “He pres la imatge del sol. El sol és una estrella; ens és proper, és la nostra estrella. Examinem les estrelles més allunyades perquè actuen sia com a objectes sia com a imatges, i des d'aquest punt de vista esdevenen més eloqüents. Ens anuncien que en alguna banda hi ha una font, una llum, i l'acció d'aquesta llum. Ens fan percebre que la llum és una conquesta, no el simple fet d'una passivitat. Nosaltres no rebem solament la llum de l'estrella o la llum del sol; als dos casos, hem de transformar la llum rebuda en energia, i l'energia ha de conduir-nos a l'acció. En aquest sentit el símbol exerceix un paper revitalitzador.” Vidal analitza el significat de les imatges: “Provarem de presentar un sentit tan simple com sigui possible a propòsit del funcionament de les imatges. Podria emprar el terme *significat*, però prefereixo emprar el terme *sentit*. A mesura que hem exposat tot el que hem desplegat, s'ha organitzat un sentit. Certament, començareu a entreveure la possible correlació entre el món exterior i el món interior. Tots dos mons s'uneixen en una mena de correlació que revela un sentit creador de l'ésser humà. Aquest sentit creador de l'ésser humà, el realitzen els grans místics i els grans religiosos. Hem cercat elevar-lo a les imatges correlatives del món exterior i l'interior, al seu punt

de trobada. Aquest sentit il·lumina de manera més precisa el que simplement hem provat d'organitzar, una mica de la mateixa manera com s'admira un paisatge o una pintura. Un paisatge, una pintura tenen un sentit. Tenim els objectes d'aquest paisatge, allò de què és fet, i a poc a poc descobrim el sentit del creador. El que el pintor ha volgut comunicar era més enllà de l'arbre, de la casa, del llac, de la serp, de l'àliga o de l'home traçat en la tela. Si ell és pintor creador, és portador d'un sentit nou, que aquest sentit nou passa, per exemple, a través dels objectes. Per comprendre el sentit que vol expressar el pintor, hem d'educar el nostre sentit estètic, la nostra manera de percebre el quadre, i és llavors que veurem sorgir un sentit.”